

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2023.1.52>

NOWOCZESNE METODY REGULACJI NORMATYWNYCH I PRAWNYCH SEKTORA BEZPIECZEŃSTWA PAŃSTWA

Nelli Tsybulnyk

*kandydat nauk prawnych, starszy wykładowca Katedry Egzekwowania Prawa i Policistyki Charkowskiego
Narodowego Uniwersytetu Spraw Wewnętrznych (Charków, Ukraina)*

ORCID ID: 0000-0002-5128-0511

ntsy8205@gmail.com

Adnotacja. W artykule autor analizuje nowoczesne metody regulacji normatywno-prawnej, które stają się obiektywnie niezbędne w związku z rozwojem doktryny prawnej, nowymi wyzwaniami i zagrożeniami dla bezpieczeństwa państwa Ukrainy, a także prawami i podstawowymi wolnościami jej obywateli. Autor proponuje naukową definicję nowoczesnych metod regulacyjnych sektora bezpieczeństwa, ponieważ obecnie naukowa doktryna prawa administracyjnego nie zawiera definicji tego pojęcia. Autor podkreśla, że pojęcie „bezpieczeństwa” jest bardzo szerokie i polega na braku jakichkolwiek zagrożeń dla państwa, jego ludności, a także prawa i porządku. Intencje Ukrainy do przystąpienia do Unii Europejskiej również odgrywają ważną rolę, ponieważ w procesie reformowania ukraińskiego prawa do standardów UE należy wziąć pod uwagę nowoczesne metody regulacji prawnych. Takie podejście będzie kluczem do skutecznej regulacji regulacyjnej sektora bezpieczeństwa państwa, a także zapewnienia praw i wolności człowieka jako najwyższej wartości społecznej.

Słowa kluczowe: sektor bezpieczeństwa, bezpieczeństwo państwa, akty prawne, prawa i wolności człowieka, ochrona praw i wolności.

MODERN METHODS OF NORMATIVE AND LEGAL REGULATION OF STATE SECURITY SECTOR

Nelli Tsybulnyk

*Candidate of Legal Sciences, Senior Lecturer of the Department
of Law-Enforcement Activity and Policeistics
Kharkiv National University of Internal Affairs (Kharkiv, Ukraine)*

ORCID ID: 0000-0002-5128-0511

ntsy8205@gmail.com

Abstract. The security of the state and its citizens is one of the most important priorities of the state and all its state bodies. In the conditions of constant challenges and threats that arise in the security sector, its legal regulation should be effective enough to prevent possible threats or, if prevention is impossible, at least reduce the negative impact of the consequences. The security sector plays an important role in the effective functioning of the state and ensuring the rights and freedoms of its citizens. The Constitution of Ukraine defines a person as the highest social value, and the activity of the state is aimed at ensuring human rights and freedoms, as well as their guarantees. The author analyzes the modern methods of normative and legal regulation, which are becoming objectively necessary in connection with the development of legal doctrine, challenges and threats to the state security of Ukraine, as well as the rights and fundamental freedoms of its citizens. The author offers a scientific definition of modern methods of normative and legal regulation of the security sector since the scientific doctrine of administrative law does not contain a definition of this concept. The author emphasizes that the concept of «security» is very broad and consists of the absence of any threats to the state, its population, and law and order. Legal regulation is constantly developing, and new challenges and security threats appear in the state, and therefore, the methods of regulatory and legal regulation are also changing and expanding. Ukraine's intentions to join the European Union also play an important role, since in the process of reforming Ukrainian legislation to the EU standards, it is necessary to take into account modern methods of normative and legal regulation. It is this approach that will be the key to effective regulatory and legal regulation of the state security sector, as well as ensuring human rights and freedoms as the highest social value.

Key words: Security sector, state security, legal acts, human rights and freedoms, protection of human rights and fundamental freedoms.

СУЧАСНІ МЕТОДИ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Неллі Цибульник

кандидат юридичних наук, старший викладач кафедри правоохоронної діяльності та поліцейстики Харківського національного університету внутрішніх справ (Харків, Україна)

ORCID ID: 0000-0002-5128-0511

ntsy8205@gmail.com

Анотація. У статті автор аналізує сучасні методи нормативно-правового регулювання, які стають об'єктивно необхідними у зв'язку з розвитком правової доктрини, новими викликами та загрозами державній безпеці України, а також правам і основоположним свободам її громадян. Автор пропонує наукове визначення сучасних методів нормативно-правового регулювання сектору безпеки, оскільки наразі наукова доктрина адміністративного права не містить визначення цього поняття. Автор підкреслює, що поняття «безпека» є дуже широким та полягає у відсутності будь-яких загроз державі, її населенню, а також правопорядку. Наміри України вступити до Європейського Союзу також відіграють важливе значення, оскільки у процесі проведення реформування українського законодавства до стандартів ЄС необхідно враховувати сучасні методи нормативно-правового регулювання. Саме такий підхід буде запорукою ефективного нормативно-правового регулювання сектору безпеки держави, а також забезпечення прав і свобод людини як найвищої соціальної цінності.

Ключові слова: сектор безпеки, безпека держави, нормативно-правові акти, права і свободи людини, захист прав і свобод.

Вступ. Безпека держави та її громадян є одним із найважливіших пріоритетів діяльності держави та всіх її органів. В умовах постійних викликів та загроз, які виникають у секторі безпеки, його нормативно-правове регулювання має бути настільки ефективним, щоб попередити можливі загрози або за неможливості попередження, то хоча б зменшити негативний вплив наслідків. Метою статті є формулювання авторського визначення нормативно-правового регулювання сектору безпеки України, аналіз методів такого регулювання, а також надання наукового визначення поняття сучасних методів нормативно-правового регулювання сектору безпеки України.

Матеріали та методи дослідження. Різноманітні питання сектору безпеки, його складових та його правового регулювання досліджувалися багатьма українськими та зарубіжними вченими, зокрема: Авер'яновим В.Б., Битяком Ю.П., Шаповалом Р.В., Галуцьком В.В., Безегою В.В., Пономарьовим С.П. та іншими. Однак, питання методів нормативно-правового регулювання сектору безпеки України досі залишається недостатньо дослідженим та розкритим у науці адміністративного права. При цьому, останній рік та повномасштабне російське вторгнення до України свідчить про те, що питання методів правового регулювання є нагальним для науковців, оскільки саме наукові розробки є тим необхідним базисом, на якому мають ґрунтуватися успішні реформи в державі. До того ж, зазначене свідчить про необхідність виокремлення сучасних методів нормативно-правового регулювання сектору безпеки, які будуть адекватно попереджувати та реагувати на нові виклики та загрози державній безпеці України.

Стаття виконана на підставі загальнонаукових та спеціальних методів наукового пізнання.

Результати та їх обговорення. Сектор безпеки відіграє важливу роль у ефективному функціонуванні держави та забезпечення прав і свобод її громадян. Конституція України визначає людину найвищою соціальною цінністю, а діяльність держави спрямована на забезпечення прав і свобод людини, а також їх гарантій (Конституція України, 1996). Зазначене визначає важливість сектору безпеки держави, оскільки саме органи сектору безпеки відповідальні за забезпечення безпеки людей та держави, за територіальну цілісність держави, дотримання правопорядку, а також забезпечення прав і свобод людини.

О.М. Бандурка у своїх дослідженнях наголошує на тому, що Концепція національної безпеки України повинна полягати в єдності принципів формування і проведення державної політики національної безпеки, а також у поєднанні підходів до формування відповідної законодавчої бази, підготовки доктрин, стратегій, концепцій, державних і відомчих програм у різних сферах національної безпеки (Бандурка, 2014: 14-19).

Органи державної влади, зокрема, Президент України, Верховна Рада України, а також Кабінет Міністрів України відіграють надважливу і навіть визначальну роль у функціонуванні сектору безпеки держави, оскільки саме ці суб'єкти визначають, формують та реалізують державну політику в цьому секторі. Саме ці органи державної влади відіграють керівну роль у відносинах з іншими органами державної влади та місцевого самоврядування (Пономарьов, 2018: 109-114).

Для того, щоб аналізувати сучасні методи нормативно-правового регулювання сектору безпеки держави, необхідно визначитися з поняттями «сектор безпеки» та «нормативно-правове регулювання».

Законом України «Про національну безпеку» визначено поняття національної безпеки, відповідно до якого безпека держави розглядається як захищеність державного суверенітету, територіальної цілісності, демократичного конституційного ладу та інших національних інтересів України від реальних та потенційних загроз. Законом також визначено поняття сектору безпеки та оборони (Закон України «Про національну безпеку», 2018).

Щодо наукової інтерпретації законодавчо закріпленого визначення поняття сектору безпеки, то серед учених немає єдиного підходу до тлумачення поняття сектору безпеки держави, С.П. Пономарьов визначає сектор безпеки як сукупність державних органів і організацій, які покликані гарантувати безпеку особи, суспільства та держави. До сектору безпеки, на думку вченого, входять три основні елементи, а саме: особиста безпека та громадський порядок, національна безпека та військова безпека (Пономарьов, 2018). На нашу думку, це визначення є достатньо широким та містить у собі всі основні елементи, притаманні сектору безпеки.

О.М. Шевчук визначає сектор безпеки як відповідну систему органів, які за своїм функціональним призначенням спрямовані на захист національних інтересів від загроз (Шевчук, 2021: 138–142).

Р.В. Шаповал наголошує що для сектору безпеки держави ключовим є забезпечення безпеки, тобто такого стану в державі та суспільстві, коли відсутні будь-які ризики заподіяння шкоди життю, здоров'ю та майну громадян, навколишньому середовищу. Науковець підкреслює, що забезпечення безпеки полягає у використанні ресурсів, які запобігають настанню шкоди, захищеності населення, довкілля та майна від небезпеки, якщо така існує, тощо (Шаповал, Цибульник, 2021: 39–44). Вважаємо за необхідне додати, що задля ефективного запобігання настанню шкоди є необхідною розробка інструментів, які допомагатимуть передбачати можливість настання небезпеки та за можливості не просто запобігати негативним наслідкам, завдані тою чи іншою загрозою, а й передбачати та завчасно попереджувати певні загрози. Звісно, необхідно враховувати, що не всі загрози та небезпеки можливо попередити.

Стосовно поняття правового регулювання, то М.В. Цвік пропонує наступне його визначення: правове регулювання – важлива умова створення стабільного правового порядку, а також органів, інститутів і установ, здатних забезпечити захист і охорону від порушень тих прав і законних інтересів громадян та інших осіб, що закріплені діючими нормами права.

Отже, під нормативно-правовим регулюванням сектору безпеки держави пропонуємо розуміти забезпечення за допомогою своєчасного та ефективного прийняття та розробки нормативно-правових актів стабільного правопорядку та громадської безпеки, а також функціонування державних органів, установ та організацій, які забезпечують безпеку держави, суспільства, прав і свобод людей шляхом попередження будь-яких загроз (або запобігання негативним наслідкам за неможливості такого попередження).

Система нормативно-правового регулювання сектору безпеки України є багаторівневою:

– вертикальний рівень – усі нормативно-правові акти, які залежать від положень Конституції України, визначальні та неодмінні правові нормативи містяться в законодавчих актах, акти Президента України відповідають актам Уряду, відомчі нормативно-правові акти вимогам Конституції та законам.

– горизонтальний рівень: напрями правового регулювання, якими є статуси державних інститутів, що діють у сфері оборони; організаційно-правові та функціональні особливості діяльності Збройних Сил України, інших передбачених законом військових формувань, спеціальних правоохоронних органів або ж правоохоронних органів спеціального призначення; статус військовослужбовців тощо (Орел, Ключко, 2022: 67–72).

Стосовно методів нормативно-правового регулювання сектору безпеки вважаємо за доцільне зазначити, що наукова доктрина наразі не містить такого визначення. Пропонуємо розглянути загальне поняття методів правового регулювання.

Традиційно в правовій науці під поняттям метод прийнято розуміти сукупність методів, прийомів і засобів, які використовуються для досягнення тієї чи іншої мети. Відповідно методи нормативно-правового регулювання того чи іншого сектору зумовлені особливостями цього сектору.

Описати метод правового регулювання означає розкрити його технологію, охарактеризувати інструменти, за допомогою яких здійснюється правове регулювання та способи їх використання. У теорії права категорія «метод правового регулювання» використовується переважно в контексті побудови структури системи права, зокрема при виділенні критеріїв поділу права на галузі. Як правило, прийнято виділяти два методи правового впливу: метод децентралізованого регулювання і метод централізованого, імперативного регулювання (Лук'янець, 2010: 288–291).

Правове регулювання – це регулювання поведінки людей засобами правових велінь. Головне тут усвідомлені правомірні дії суб'єктів не по відношенню до норм права та їх оцінці, а юридично значущі вчинки, здійснені відповідно до правових вимог (Котенко, 2012: 199–202).

Отже, під методами нормативно-правового регулювання сектору безпеки держави автор статті пропонує розуміти сукупність прийомів і засобів, які застосовуються органами державної влади при формуванні нормативних приписів для забезпечення безпеки держави, прав і свобод людини, правопорядку та територіальної цілісності держави шляхом попередження будь-яких загроз або запобігання негативним наслідкам у разі настання небезпеки.

Оскільки сектор безпеки врегульований приписами та нормами адміністративно-правового права, то доцільно погодитися з тим, що традиційні імперативний та диспозитивний методи правового регулювання є актуальними й для сектору безпеки.

У той же час необхідно зазначити, що правове регулювання постійно розвивається, а в державі з'являються нові виклики та загрози безпеці, а тому методи нормативно-правового регулювання також змінюються, розширюються та доповнюються.

На думку автора, вплив імперативного методу є очевидним, оскільки адміністративне право є публічною галуззю права, однак неможна недооцінювати диспозитивний метод, тому що реалізація прав і свобод людини та громадянина досить часто здійснюється саме в приватно-правовій площині.

Реалізація імперативного методу в секторі безпеки держави полягає в тому, що правові норми орієнтовані не на задоволення приватних інтересів, а на забезпечення правопорядку, безпеки держави та охорона основоположних прав і свобод людей. Учасники суспільних відносин не є рівноправними, завжди присутні відносини влади підпорядкування.

Проявами диспозитивного ж методу є, наприклад, встановлення правового статусу військовослужбовців, які захищають територіальну безпеку держави.

До відомих науці адміністративно-правового регулювання пропонуємо додати ще метод інформаційного впливу. Зазначене зумовлено тим, що у воєнний час нормативно-правове регулювання сектору безпеки здійснюється досить часто, оскільки нормативно-правове регулювання має адекватно відповідати викликам і проблемам, які існують у секторі. До того ж, зміни до нормативно-правового регулювання у воєнний час не завжди є популярними та зрозумілими населенню. Наразі російська федерація не просто розпочала повномасштабне вторгнення, а також веде інформаційну війну проти України, намагаючись підірвати бойовий дух Збройних Сил України, а також довіру населення до органів влади, а тому поширює дуже багато фейкових новин, зокрема, про негативний вплив тих чи інших законодавчих змін. Зазначене зумовлює необхідність виокремлення методу інформаційного впливу, відповідно до якого влада має інформувати громадянське суспільство про внесення тих чи інших змін до нормативно-правового регулювання сектору безпеки, а також обґрунтовувати за можливості необхідність та доцільність внесення таких змін.

Вважаємо за доцільне як один з елементів методу диспозитивного регулювання виокремити участь громадянського суспільства у формуванні нормативно-правового регулювання сектору безпеки. Досвід Естонії доводить що громадянське суспільство відіграє важливу роль у протидії загрозам, особливо в кібернетичній та інформаційній сферах.

Така участь громадянського суспільства матиме також і інші переваги, зокрема, підвищення рівня довіри населення до органів державної влади, а також виховання правосвідомості громадян, що сприятиме підтриманню більш високого рівня правопорядку, а також зменшення принаймні внутрішніх загроз національній безпеці України.

Необхідність високого рівня довіри населення до органів державної влади, правоохоронних органів, збройних сил підтверджується досвідом Ізраїлю. Саме високий рівень довіри населення, а також високий рівень готовності сил безпеки та оборони Ізраїлю допомогли країні підтримувати високі стандарти життя та безпеки, незважаючи на напружені відносини з сусідніми країнами (Резнікова, 2022: 456). І саме Ізраїль наразі є прикладом тієї країни, яка незважаючи на зовнішні загрози, змогла забезпечити належний рівень безпеки своїх громадян.

Висновки. Отже, методи правового регулювання сектору безпеки держави є важливими для забезпечення високих стандартів життя та безпеки людини. На думку автора, нормативно-правове регулювання сектору безпеки держави - це забезпечення за допомогою своєчасного та ефективного прийняття та розробки нормативно-правових актів стабільного правопорядку та громадської безпеки, а також функціонування державних органів, установ та організацій, які забезпечують безпеку держави, суспільства, прав і свобод людей шляхом попередження будь-яких загроз (або запобігання негативним наслідкам за неможливості такого попередження). Автором статті під поняттям «методи нормативно-правового регулювання сектору безпеки держави» пропонується розуміти сукупність методів, прийомів і засобів, які застосовуються органами державної влади при формуванні нормативних приписів для забезпечення безпеки держави, прав і свобод людини, правопорядку та територіальної цілісності держави шляхом попередження будь-яких загроз або запобігання негативним наслідкам у разі настання небезпеки. Додатково автор наголошує на необхідності участі громадянського суспільства у формуванні нормативно-правового регулювання сектору безпеки, оскільки це сприятиме підвищенню рівня довіри населення до органів державної влади в особі суб'єктів сектору безпеки держави, а також підвищенню рівня правопорядку та зменшить ризик внутрішніх загроз для сектору безпеки держави.

Список використаних джерел:

1. Бандурка О.М. Роль правоохоронних органів у зміцненні безпеки фінансової системи держави. *Актуальні проблеми безпеки фінансової системи держави*: зб. наукових праць між нар. наук.-практ. конф. Харків : ХНУВС, 2014. с. 14–19. URL: <https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwii46zy5Nj8AhWQ2aQKHwYAgSQFnoECAgQAQ&url=https%3A%2F%2Fmivd.edu.ua%2Fscience-issue%2Fissue%2F2619&usg=AOvVaw1Myn8jzYUMANGxfjhAbqAH>
2. Конституція України. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 1996. № 30. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>
3. Котенко О.А. Правове регулювання в контексті дії права та його основоположних принципів. *Альманах права*. 2012. № 3. с. 199–202. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/63846>
4. Лук'янець Д. Про співвідношення методу адміністративного права та методів адміністративно-правового регулювання. *Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна. Серія Право*. 2010. № 845. с. 288–291. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/63020>
5. Орел М.Г., Клочко О.А. Актуальні проблеми нормативно-правового забезпечення сектору безпеки й оборони у відповідності до стандартів НАТО. *Публічне урядування*. 2022. № 3 (28). с. 67–72. URL: [https://doi.org/10.32689/2617-2224-2021-3\(28\)-10](https://doi.org/10.32689/2617-2224-2021-3(28)-10)

6. Пономарьов С.П. Адміністративно-правове забезпечення діяльності сектору безпеки і оборони України. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.07. 2018. Харків. URL: <http://dduvs.in.ua/wp-content/uploads/files/Structure/science/rada/dissertations/25/1.pdf>
7. Пономарьов С.П. Основні напрямки діяльності держави у сфері забезпечення безпеки та оборони України. *Форум права*. 2018. № 2. с. 109–114. URL: <https://forumprava.pp.ua/files/109-114-2018-2-----15-.pdf>
8. Про національну безпеку України: Закон України № 2469-VIII. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2018. № 31. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>
9. Резнікова О.О. Національна стійкість в умовах мінливого безпекового середовища : монографія. – Київ : НІСД, 2022. 456 с. URL: https://www.marshallcenter.org/sites/default/files/files/2022-04/Reznikova_Resilience_UKR.pdf
10. Шаповал Р.В., Цибульник Н.Ю. Зміст адміністративно-правового регулювання діяльності суб'єктів публічного адміністрування у секторі безпеки України. *Право та державне управління*. 2021. № 4. с. 39–44 URL: http://www.pdu-journal.kpu.zp.ua/archive/4_2021/6.pdf
11. Шевчук О. Сектор безпеки України як об'єкт публічного адміністрування. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. № 2. с. 138–142. URL: <http://www.pgp-journal.kiev.ua/archive/2021/2/26.pdf>

References:

1. Bandurka O.M. Rol' pravoohoronnyh organiv u zmicnenni bezpeky finansovoi' systemy derzhavy [The role of law enforcement agencies in strengthening the security of the financial system of the state]. *Aktual'ni problemy bezpeky finansovoi' systemy derzhavy: zb. naukovykh prac' mizh nar. nauk.-prakt. konf.* Harkiv : HNUVS, 2014. p. 14–19. URL: <https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwii46zy5Nj8AhWQ2aQKHWwyAgsQFnoECAgQAQ&url=https%3A%2F%2Funiwd.edu.ua%2Fscience-issue%2Fissue%2F2619&usq=AOvVaw1Myn8jzYYMANGxfjhAbqAH> [in Ukrainian].
2. Konstytucija Ukrai'ny. *Vidomosti Verhovnoi' Rady Ukrai'ny (VVR)*. 1996. № 30. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> [in Ukrainian].
3. Kotenko O.A. Pravove reguljuvannja v konteksti dii' prava ta jogo osnovopolozhnyh pryncypiv [Legal regulation in the context of the operation of the law and its fundamental principles]. *Al'manah prava*. 2012. № 3. cp. 199–202. URL: <http://dSPACE.nbuv.gov.ua/handle/123456789/63846> [in Ukrainian].
4. Luk'janec' D. Pro spivvidnoshennja metodu administratyvnoho prava ta metodiv administratyvno-pravovogo reguljuvannja [On the correlation between the method of administrative law and the methods of administrative and legal regulation.]. *Visnyk Harkivs'kogo nacional'nogo universytetu im. V.N. Karazina. Serija Pravo*. 2010. № 845. p. 288–291. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/63020> [in Ukrainian].
5. Orel M.G., Klochko, O.A. Aktual'ni problemy normatyvno-pravovogo zabezpechennja sektoru bezpeky j oborony u vidpovidnosti do standartiv NATO [Actual problems of regulatory and legal support of the security and defense sector in accordance with NATO standards]. *Publichne urjaduvannja*. 2022. № 3 (28). p. 67–72. URL: [https://doi.org/10.32689/2617-2224-2021-3\(28\)-10](https://doi.org/10.32689/2617-2224-2021-3(28)-10) [in Ukrainian].
6. Ponomar'ov S.P. Administratyvno-pravove zabezpechennja dijal'nosti sektoru bezpeky i oborony Ukrai'ny [Administrative and legal support of the activity of the security and defense sector of Ukraine]. *Dysertacija na zdobuttja naukovogo stupenja doktora jurydychnykh nauk za special'nistju 12.00.07*. 2018. Kharkiv. URL: <http://dduvs.in.ua/wp-content/uploads/files/Structure/science/rada/dissertations/25/1.pdf> [in Ukrainian].
7. Ponomar'ov S.P. Osnovni naprjamky dijal'nosti derzhavy u sferi zabezpechennja bezpeky ta oborony Ukrai'ny [The main directions of state activity in the sphere of security and defense of Ukraine]. *Forum prava*. 2018. № 2. p. 109–114. URL: <https://forumprava.pp.ua/files/109-114-2018-2-----15-.pdf>
8. Pro nacional'nu bezpeku Ukrai'ny: Zakon Ukrai'ny № 2469-VIII. Vidomosti Verhovnoi' Rady Ukrai'ny (VVR). 2018. № 31. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text> [in Ukrainian].
9. Reznikova O.O. Nacional'na stijkist' v umovah minlyvogo bezpekovogo seredovyshha [National stability in the conditions of a changing security environment] : monografija. – Kyi'v : NISD, 2022. – 456 p. URL: https://www.marshallcenter.org/sites/default/files/files/2022-04/Reznikova_Resilience_UKR.pdf [in Ukrainian].
10. Shapoval R.V., Cybul'nyk N.Ju. Zmist administratyvno-pravovogo reguljuvannja dijal'nosti sub'ektiv publichnogo administruvannja u sektori bezpeky Ukrai'ny [Content of administrative and legal regulation of activities of public administration entities in the security sector of Ukraine]. *Pravo ta derzhavne upravlinnja*. 2021. № 4. URL: http://www.pdu-journal.kpu.zp.ua/archive/4_2021/6.pdf [in Ukrainian].
11. Shevchuk O. Sektor bezpeky Ukrai'ny jak ob'jekt publichnogo administruvannja [The security sector of Ukraine as an object of public administration]. *Pidpryjemnyctvo, gospodarstvo i pravo*. 2021. № 2. p. 138–142. URL: <http://www.pgp-journal.kiev.ua/archive/2021/2/26.pdf> [in Ukrainian].